

LBRIS

We know
books

Dan Sociu

LITERATUL
PUBLICISTICĂ 2009–2024

LITERA
București

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35, 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Dan Sociu

*Literatul**Publicistică 2009-2024*

Copyright © 2024 Grup Media Litera

pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactor: Cosmin Peța

Corector: Ionel Palade

Copertă: Laurențiu Midvichi

Tehnoredactare și prepress: Ana Vărtosu

Colecția Perspektiv este coordonată de Cosmin Peța.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SOCIU, DAN

Literatul: publicistică 2009-2024 /

Dan Sociu. - București: Litera, 2024

ISBN 978-630-342-307-4

821.135.1

CUPRINS

De unde-au pornit revoltele în Londra	9
Elefant	13
Munca	17
Vama Veche e bine-mersi	29
Banii de mâncare i-am dat pe Turbohalle	35
Un mit - umorul politic românesc	41
Dicționarul Marijuana	45
Ia-ți tigăile și marș acasă, în America mă-tii!	51
Ba e despre ecologism	57
Ne-a traumatizat împușcarea ceaușeștilor?	63
Naivi și sentimentali	67
Fiindcă tot ce facem noi se cheamă superșmecherie	77
Apofrade	85
Ce se mai întâmplă cu conflictul dintre generații	95
Lucruri comune făcute excepțional	105
Fumez numai Zhong Nan Hai	111
<i>Der Litterat</i> - Postfață	135

DE UNDE-AU PORNIT REVOLTELE ÎN LONDRA

Cartierul New Cross este faimos pentru Universitatea Goldsmiths, dar și pentru „crime line“, punctul cel mai fierbinte al infrafracționalității. Cartierul e împărțit între studenți la arte și criminali, plus regina, care locuiește în apropiere, la un sfert de oră distanță, lângă parcul Greenwich.

În fiecare weekend, în New Cross se lasă cu partyuri și sînge. La sfîrșitul fiecărei săptămîni, englezii se îmbată, se droghează și se taie sau își sparg capetele. Au ambulanțe speciale pentru bețivi și în fiecare dimineață zona e invadată de polițiști cu pixuri și carnețele. Dacă ești alb, te opresc mai rar și ți se pun mai puține întrebări.

Populația cartierului e majoritar formată din imigranți, în special caraibieni. 90% din schizofrenicii paranoizi londonezi sînt caraibieni, emigranți pe care statutul social, clima dificilă pentru cei care au crescut la tropice, alcoolul și drogurile îi alienează. Vorbesc singuri pe stradă, își bat femeile și fac vitrinele zob cu gloanțe. Butoanele bancomatelor sînt tot timpul pătate cu sînge închegat.

În iunie 2008, un apartament închiriat de doi studenți francezi – amândoi aveau 23 de ani – a fost spart și golit. Din fericire, cei doi nu erau în acea zi acasă. Din nefericire, după o săptămână, spărgătorii s-au întors și au dat peste ei, i-au legat, i-au torturat ca să le obțină codul PIN, i-au înjunghiat – pe unul de 47 de ori și pe celălalt de 196 de ori – și le-au dat foc.

Căminul studențesc în care am locuit o lună era protejat cu porți și zeci de uși care se deschideau cu cartele magnetice, camere video, gratii la ferestre, paznici și polițiști, și cu toate acestea, dispăreau frecvent laptopuri din camere sau chiar canapele din curtea interioară, trecute peste ziduri, cumva, într-un mod imposibil de imaginat, de heroinomani și vândute apoi pe câteva lire. Violența, oricât de extremă, nu-i impresionează totuși atât de mult pe britanici încât să se ascundă în case. Pînă la urmă, motto-ul lor istoric a fost dintotdeauna, cum îmi spunea un punker londonez, „Go everywhere, kill everyone“ („Du-te peste tot, omoară-i pe toți“). Așa că firescul vieții lor, reversul părții blestemate, e unul mai sexy decît al altora. La Goldsmiths University a studiat designul Mary Quant, cea care a inventat fusta scurtă, iar rezidente din New Cross știu să-i onoreze creația.

Frizeriile și magazinele de cosmetice sînt locuri de socializare, unde se ascultă muzică, se dansează și se fumează *skunk*, un tip de marijuana cu o concentrație foarte mare de tetrahidrocannabinol, care te face foarte vesel și de multe ori foarte psihotic. Părul e important pentru ei și vopselele de păr sînt superbe.

Mîncarea congelată e bună și ieftină, iar dacă preferi să iei prînzul în oraș, există locuri în care poți

mîncea fără limită, cît de mult vrei, la un preț fix (5–6 lire), și ai voie să-ți aduci și băutura de acasă.

Clădirile sînt mici și, astfel, o parte importantă a orașului este cerul care, într-o oră, își schimbă de patru ori culoarea. Peste tot sînt parcuri cu iazuri și rațe, veverițe și porumbei. Vulpile blochează uneori intersecțiile.

Studentele feministe se leagă cu lanțuri de gardurile universității ca să protesteze împotriva concursurilor de frumusețe. În martie, ziarele îl dădeau ca favorit pentru titlul de Miss University London pe Christopher, un student de 20 de ani de la filosofie. Și bărbații și femeile, albi sau negri sau asiatici, au în comun o atitudine: mîndria.

Toată lumea e pe „pride“, într-o asemenea măsură, că oricît de inhibat și complexat ai intra în Londra, după o lună ieși de acolo cu capul sus. Pentru mine, efectul a fost și mai mare, datorită unei mode binecuvîntate care-i bîntuie de cîțiva ani pe englezi: bărbații slăbănogi sînt văzuți ca adevărații masculi. Cînd am plecat, aveam părul vopsit portocaliu și duceam cu mine înapoi în București 60 de kg de mîndrie bătoasă.

Adevărul literar, 2009

ELEFANT

S-a tot vorbit despre atâtea și atâtea lucruri deștepte ce se petrec în *Polițist*, *adjectiv*, dar nimic despre elefant. S-a vorbit de semiotică și metanarațiune, neo-realism și Noul Val Românesc, dar nimic despre subiectul filmului, care sînt drogurile și ce pățești dacă iei droguri în *România*. E frumos ce spune Iulia Blaga (Porumboiu nu face un film despre droguri sau postcomunism, ci despre însingurare, lipsa de comunicare și lipsa de repere morale. Iar scena finală, la fel de antologică precum „Cina cea de taină“ din „432“, pecetluiește un film care are și el o componentă religioasă), dar e greșit. *Polițist*, *adjectiv* e un film despre un polițist tînăr dintr-un oraș mic, de provincie, care trebuie să fileze și eventual – dar e de dorit – să aresteze un puști care fumează iarbă și pe frate-su.

Metodele pe care trebuie să le folosească în acest caz sînt de Lumea a Treia (comentariul presei americane), șantajul unui minor etc. Polițistul ăsta știe clar, mulți știm, că e scîrbos să torni și e și mai scîrbos să oblige pe cineva să toarne. Știe că drogurile ușoare sînt tolerate în locuri mult mai sănătoase la cap decît Vasluiul (a văzut cu ochii lui în Praga) și că e OK, e ceva care ne ajută să ne ducem zilele, ca

alcoolul și țigările. Viața e urâtă și plictisitoare pentru un adolescent (și nu numai) din Vaslui și când fumezi iarbă sau bei e mai interesantă puțin (drogurile pot fi și o porcărie, asta știm, dar nu trebuie să faci pușcărie ca să o afli). Polițaiul ăsta a fost și el cândva bărbat și poate își amintește ce enervant e să-ți spună mămicile ce e bine și ce e rău pentru tine. Acum nu mai e bărbat, pentru că s-a căsătorit cu o filoloagă care nu stă cu el în bucătărie când se întoarce de la muncă și mănîncă, stă pe YouTube și ascultă de o sută de ori, cu volumul la maximum, aceeași melodie enervantă (dar care pe ea o solicită intelectual).

Profa îi scoate din mîneacă suprasemnificații (cum au făcut și criticii de film), zîbind condescendentă. Tu ești un polițist tîmpit din bancurile cu polițiști, însă eu am făcut filologie. Îi corectează cu tupeu dosarele, conform normelor noului DOOM, pentru că nu e doar o ființă proastă și rece, e și o javră conformistă. Are deci nesimțirea să-i spună să scrie nicio în loc de nici o, dar nu-i zice și de ce, conform noului DOOM, mîncăm cireșe, dar mîncăm și cireși. Soarele e lumina, cîmpul, care e naștere, creație, iubirea e nearticulată, deci absolută, avem o anaforă. Floarea e frumoasă și atunci devine simbolul frumuseții. Nu anafură, anaforă, care e o figură de stil, băăăăi, băăăăăăăăiiiiii, băăăăăăăăiiiiii, țărane. Observați cum îi ia omului berea de pe unitatea de disc, unde și-o așezase el la marea perfecțiune, cît să îndoiaie un pic cotul și să și-o ridice, și o mută pe masă, pentru că unitatea de disc e pentru computer și doar masa e pentru sticla de bere, cum ar zice Ludwig Josef Johann Wittgenstein, observați cum îl emasculează.

Eu aș fi divorțat chiar în clipa aia și aș fi plecat în Praga, dar nu toți sînt ca mine. Polițistul nostru e deja, cum ar spune Albert Camus, pe jumătate înfrînt. Cealaltă jumătate de mîndrie și bun-simț i-o calcă în picioare șeful. Ce a început nevastă-sa cu DOOM-ul, termină șeful cu DEX-ul. Se pare că Vasluiul e un oraș de sofști sofisticăți și polițiști sfioși. Pentru că la sofismul elaborat al șefului, eu aș fi răspuns așa: Ia mai du-te tu în pizda mă-tii, nu bag la pușcărie un copil pentru că fumează marijuana lîngă părculețul de joacă.

Veioza Arte, 2009

MUNCA

1. Munca

Primul loc de muncă pe care l-am văzut a fost abatorul unde lucra bunicul. Muncă dură, de la care nu se putea fofila. Dacă se apuca să omoare o vită, trebuia să o ducă la capăt în cel mai scurt timp. Avea un *deadline*. N-avea cum să greșească și îi era imposibil să-și ascundă greșelile. N-avea cum să facă treaba doar pe jumătate.

2. Protojoburi

Profesor suplinitor de engleză la școala unde predă mama. Picasem la facultate, trebuia să fac și eu ceva pentru bani. Aveam doar câteva ore pe săptămână, dar chiuleam. Încă nu mă rupsesem de liceu, nu înțelegeam că joaca de-a școala se terminase și că acum eram în câmpul muncii, de partea cealaltă a catedrei. Nu mi se părea deloc corect – foștii mei colegi se distrau în Iași, la facultate (și ce povești îmi spuneau când veneau, în weekenduri, pe acasă), și eu prizonier

În continuare în orașelul natal, fără prieteni, coleg de apartament și de serviciu cu maică-mea.

Citeam multă poezie și scriam. Am găsit, la o clasă de-a șaptea, o fetiță care mi-a spus că scrie și ea poezii. I-am adus sacoșe de cărți, i-am vorbit despre poeziile mele preferați. După câteva săptămîni, mi-a adus cărțile înapoi și mi-a spus că nu le-a citit. Avea probleme cu ochii, o obosea și să-și facă temele, nu-și permitea să citească altceva decît manualele.

Am încercat să vînd cuțite, cu un prieten. Mergeam din ușa în ușa și le ofeream femeilor cadou un set de cuțite „ca la televizor“. Și un aparat de vibromasaj. Și un blender. Bună ziua, spuneam, cînd deschideau ușa, ați primit astăzi vreun cadou? Iar la sfîrșit, cu pachetele în brațe, copleșite de bucurie și uimire, nu li se părea o sumă așa mare cît le ceream „doar pentru taxele poștale“. De fapt, asta s-a întîmplat o singură dată, o singură femeie s-a lăsat păcălită și după ce a închis ușa, am luat-o la fugă, să nu fim prin preajmă cînd i se rup cuțitele în pîine. A doua zi am abandonat. Într-un an, aș fi putut să ajung trainer. În doi ani, manager. În 5, șef pe regionala Moldova, în 10, CEO pe toate cuțitele Shogun din țară. N-a fost să fie.

Pînă la 25, n-am mai muncit deloc, dacă nu socotim scrisul de poezii muncă, și nu-l socotim. Am ajuns în Iași, am făcut boemă, m-am însurat și m-am întors în Botoșani. O dată la câteva săptămîni mergeam la țară la socri și lucram cu ei la magazin-barul lor. Mă trezeam dimineața la 6, mîncam, beam cu socru-miu cîte o cafea cu coniac, fără de care nici iarba nu crește, și-i dădeam bătaie: descărcam butelii,

pîine, navete de vodcă și bere, apoi urma partea mai ușoară, cînd trebuia să stau la teighea. Aveam uneori timp și să citesc, între două sticle de spirt vîndute, fetițe, cum li se spunea celor de un sfert, sau băieței, cum li se spunea celor de jumătate, pe care țărani le beau amestecate cu suc la plic.

Din jumătate în jumătate de oră, intra un bătrîn, același, cu noroi pe cizme, cumpăra, pe datorie, o țigară Plugarul, și ieșea, lăsînd dîre negre pe podeaua spălată de nevastă-mea cu mopul, care între timp avea grijă de copil și de animalele din curte. Foarte plăcut era cînd mergeam la iaz și făceam mîncare la muncitori. Cît fierbea fasolea cu salam într-o oală uriașă, stăteam întins pe o băncuță sau pe iarbă, citeam Haruki Murakami și beam din sfert în sfert de oră cîte o gură de vodcă ieftină. La crîșmă băgam în același ritm, doar că beam bere de la dozator și uneori cîte o tărie. Seara, abia reușeam să calculez restul. Duminica și de sărbători, barul era plin de oameni care beau în picioare și jucau cărți pe mesele de tablă. Tinerii, cînd erau în bani, își luau lichior albastru de curacao și țigări cu filtru. Înainte să plece, bărbații cumpărau cîte un pumn de bombonele de rest și le duceau acasă la copii. Copiii desculți culegeau pufuleți din noroi, în fața magazinului. Sîmbătă dimineața, înainte să meargă la adunare, pocăiții intrau în crîșmă, trăgeau cîte un rom și mestecau cuișoare ca să nu miroasă. Descărcam butelii, navete de vodcă, miercurea mergeam în oraș și luam marfă de la depozite.

O vreme, am încercat să lucrez la un ziar din Botoșani, dar n-am reușit să mă înțeleg cu șefii. Așteptam